Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (peto vijeće)

17. lipnja 2021.*

„Žalba – Europski socijalni fond (ESF) – Europski fond za regionalni razvoj (EFRR) – Djelomično ukidanje pomoći za operativne programe u Češkoj Republici – Direktiva 2004/18/EZ – Članak 16. točka (b) – Posebno isključenje – Ugovori o javnoj nabavi usluga za programski materijal namijenjen radiotelevizijskom emitiranju”

U predmetu C-862/19 P,

povodom žalbe na temelju članka 56. Statuta Suda Europske unije, podnesene 26. studenoga 2019.,

**Češka Republika**, koji zastupaju M. Smolek, O. Serdula, J. Vláčil i I. Gavrilová, u svojstvu agenata,

tužitelj,

a druge stranke postupka su:

**Europska komisija**, koju zastupaju P. Ondrůšek i P. Arenas, u svojstvu agenata,

tuženik u prvom stupnju,

**Republika Poljska,**

intervenijent u prvom stupnju,

SUD (peto vijeće),

u sastavu: E. Regan, predsjednik vijeća, M. Ilešič, E. Juhász (izvjestitelj), C. Lycourgos i I. Jarukaitis, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Campos Sánchez-Bordona,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 29. listopada 2020.,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: češki

**Presudu**

1 Svojom žalbom Češka Republika zahtijeva ukidanje presude Općeg suda Europske unije od 12. rujna 2019., Češka Republika/Komisija (T-629/17, neobjavljena; u daljnjem tekstu: pobijana presuda, EU:T:2019:596) kojom je taj sud odbio njezinu tužbu za poništenje Provedbene odluke Komisije C(2017) 4682 *final* od 6. srpnja 2017. o ukidanju dijela pomoći Europskog socijalnog fonda za operativni program „Osposobljavanje za konkurentnost" u okviru ciljeva „Konvergencija" i „Regionalna konkurentnost i zapošljavanje" u Češkoj Republici kao i dijela pomoći Europskog fonda za regionalni razvoj za operativne programe „Istraživanje i razvoj za inovacije" u okviru cilja „Konvergencija" u Češkoj Republici i „Tehničke potpore" u okviru ciljeva „Konvergencija" i „Regionalna konkurentnost i zapošljavanje" u Češkoj Republici (u daljnjem tekstu: sporna odluka).

## Pravni okvir

### *Direktiva 92/50/EEZ*

2 Članak 1. točka (a) podtočka iv. Direktive Vijeća 92/50/EEZ od 18. lipnja 1992. o usklađivanju postupaka za sklapanje ugovora o javnim uslugama (SL 1992., L 209, str. 1.), koja je stavljena izvan snage Direktivom 2004/18/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 31. ožujka 2004. o usklađivanju postupaka za sklapanje ugovora o javnim radovima, ugovora o javnoj nabavi robe te ugovora o javnim uslugama (SL 2004., L 134, str. 114.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 1., str. 156.) određivao je:

„Za potrebe ove Direktive:

(a) ugovori o javnoj nabavi usluga: naplatni ugovori sklopljeni u pisanom obliku između pružatelja usluga i javnog naručitelja, osim sljedećih ugovora:

[…]

iv. ugovora za stjecanje, razvoj, produkciju ili koprodukciju programskog materijala od strane radiotelevizijskih subjekata i ugovora za termine emitiranja programa" [neslužbeni prijevod]

### *Direktiva 2004/18*

3 Uvodna izjava 25. Direktive 2004/18, stavljene izvan snage Direktivom 2014/24/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. veljače 2014. o javnoj nabavi i o stavljanju izvan snage Direktive 2004/18 (SL 2014., L 94, str. 65. i ispravci SL 2015., L 275, str. 68., SL 2016., 311, str. 26. i SL 2020., L 406, str. 67.), ali koja se u ovom slučaju primjenjuje *ratione temporis*, glasila je:

„Sklapanje ugovora o javnoj nabavi za određene audiovizualne usluge u polju emitiranja trebala bi dopustiti uzimanje u obzir aspekata kulturnog ili socijalnog značaja koji čine primjenu pravila o nabavama neprikladnom. Iz tih razloga, mora se napraviti iznimka za ugovore o javnim uslugama za stjecanje, razvoj, produkciju i koprodukciju programa iz redovite proizvodnje i drugih pripremnih usluga poput onih koji se odnose na scenarije i umjetničke izvedbe nužne za produkciju programa i za ugovore koji se tiču vremena emitiranja. Međutim, ta se iznimka ne bi

trebala primjenjivati na opskrbu tehničkom opremom nužnom za produkciju, koprodukciju i emitiranje takvih programa. Emitiranje bi trebalo biti definirano kao prijenos i distribucija korištenjem bilo kojeg oblika elektroničke mreže."

4 Članak 16. točka (b) Direktive 2004/18 propisivao je:

„Ova Direktiva ne primjenjuje se na ugovore o javnoj nabavi za:

[…]

(b) stjecanje, razvoj, produkciju ili koprodukciju programskog materijala namijenjenog radiotelevizijskom emitiranju od strane radiotelevizijskih subjekata i ugovora za termine radiotelevizijskog emitiranja".

***Direktiva 2014/24***

5 Članak 10. točka (b) Direktive 2014/24 određuje:

„Ova se Direktiva ne primjenjuje na ugovore o javnoj nabavi usluga za:

[…]

(b) stjecanje, razvoj, produkciju ili koprodukciju programskog materijala namijenjenog za audiovizualne medijske usluge ili radijske medijske usluge, koje su dodijelili pružatelji audiovizualnih ili radijskih medijskih usluga, ili na ugovore o pružanju usluga radiotelevizijskog ili programskog emitiranja koji se dodjeljuju pružateljima audiovizualnih ili radijskih medijskih usluga. […]"

**Okolnosti spora i sporna odluka**

6 Okolnosti spora iznesene su u točkama 1. do 6. pobijane presude. Za potrebe ovog postupka mogu se sažeti kako slijedi.

7 Odlukama C(2007) 5113 od 12. listopada 2007., C(2007) 6920 od 27. prosinca 2007. i C(2008) 5344 od 25. rujna 2008., Europska komisija je donijela operativni program „Osposobljavanje za konkurentnost", operativni program „Istraživanje i razvoj za inovacije" i operativni program „Tehnička potpora" koje je Češka Republika podnijela na temelju članka 32. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1083/2006 od 11. srpnja 2006. o utvrđivanju općih odredaba o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu i Kohezijskom fondu i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1260/1999 (SL 2006., L 210, str. 25.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 14., svezak 2., str. 120.)

8 Komisija je od 14. do 16. travnja 2014. provela reviziju javnih nabava za usluge emitiranja koje je Češka Republika sufinancirala sredstvima Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR) i Europskog socijalnog fonda (ESF) u okviru, među ostalim, navedenih operativnih programa. U revizorskom izvješću Komisija je istaknula da su četiri od tih ugovora o javnoj nabavi izravno dodijeljeni bez objave poziva na nadmetanje. Međutim, Komisija je smatrala da takva izravna dodjela nije dopuštena s obzirom na to da navedene nabave ne mogu biti predmet isključenja koje se odnosi na „stjecanje, razvoj, produkciju ili koprodukciju programskog materijala

namijenjenog radiotelevizijskom emitiranju od strane radiotelevizijskih subjekata" iz članka 16. točke (b) Direktive 2004/18 (u daljnjem tekstu: sporno isključenje). Konkretno, četiri predmetna postupka organizirali su Ministarstvo regionalnog razvoja i Ministarstvo obrazovanja, mladih i sporta, dok se, prema Komisijinu mišljenju, to isključenje primjenjuje samo na javne naručitelje koji su radiotelevizijski subjekti.

9 Nakon postupka financijskog ispravka koji je Komisija pokrenula 17. lipnja 2016., u okviru kojeg je Češka Republika istaknula da se sporno isključenje ne primjenjuje samo na radiotelevizijske subjekte nego i na sve javne naručitelje, Komisija je donijela spornu odluku poništivši dio potpore ESF-a za operativni program „Osposobljavanje za konkurentnost" u okviru ciljeva „Konvergencija" i „Regionalna konkurentnost i zapošljavanje" u Češkoj Republici kao i dio pomoći EFFR-a za operativne programe „Istraživanje i razvoj za inovacije" u okviru cilja „Konvergencija" u Češkoj Republici i „Tehničke potpore" u okviru ciljeva „Konvergencija" i „Regionalna konkurentnost i zapošljavanje" u Češkoj Republici. Spornom odlukom Komisija je donijela financijske ispravke u odnosu na Češku Republiku.

## Postupak pred Općim sudom i pobijana presuda

10 Tužbom podnesenom tajništvu Općeg suda 18. rujna 2017. Češka Republika zatražila je poništenje sporne odluke. Komisija je od Općeg suda zatražila da odbije tužbu kao neosnovanu. U okviru postupka pred Općim sudom Republika Poljska intervenirala je u potporu zahtjevu Češke Republike.

11 U potporu zahtjevu u prvostupanjskom postupku, Češka Republika istaknula je jedini tužbeni razlog, koji se temelji na povredi članka 99. stavka 1. točke (a) Uredbe br. 1083/2006 u vezi s člankom 16. točkom (b) Direktive 2004/18. Češka Republika osobito ističe da je izravna dodjela spornih ugovora o javnoj nabavi bila u skladu s člankom 16. točkom (b) Direktive 2004/18 i da prema tome financijski ispravci koje je donijela Komisija nisu bili opravdani. Pobijanom presudom Opći sud odbio je taj jedini tužbeni razlog i stoga odbio tužbu te države članice.

## Žalbeni zahtjevi stranaka pred Sudom

12 Češka Republika od Suda zahtijeva da:

– ukine pobijanu presudu;

– poništi spornu odluku i

– Komisiji naloži snošenje troškova postupka.

13 Komisija od Suda zahtijeva da:

– odbije žalbu i

– naloži Češkoj Republici snošenje troškova.

## O žalbi

### *Argumentacija stranaka*

14 Češka Republika u okviru žalbe ističe jedini žalbeni razlog koji se temelji na povredi članka 16. točke (b) Direktive 2004/18. Tim žalbenim razlogom ona želi dokazati da primjena spornog isključenja predviđenog u toj odredbi nije ograničena na javnu nabavu usluga koju provode radiotelevizijski subjekti u svojstvu javnih naručitelja.

15 Jedini žalbeni razlog Češke Republike sastoji se od četiri niza argumenata koji se odnose na nastanak te odredbe i na njezino doslovno, teleološko i sustavno tumačenje.

16 Nizom argumenata koji se odnose na nastanak članka 16. točke (b) Direktive 2004/18, ona najprije navodi da je, iako je Komisijin Prijedlog direktive o usklađivanju postupaka za sklapanje ugovora o javnim uslugama od 13. prosinca 1990. (COM(1990) 372 *final*), koji je doveo do donošenja Direktive 92/50, predviđao isključenje koje se odnosi samo na kupnju programa koju su izvršili radiotelevizijski subjekti, zakonodavni postupak ipak proširio doseg tog isključenja kako bi se obuhvatio i razvoj, produkcija ili koprodukcija programa radiotelevizijskih subjekata. Međutim, u takvim slučajevima radiotelevizijski subjekt pruža uslugu razvoja, produkcije ili koprodukcije programa. Slijedom toga, članak 1. točka (a) podtočka iv. Direktive 92/50 trebala se primjenjivati i na ugovore o javnoj nabavi u kojima radiotelevizijski subjekt nije javni naručitelj, nego njegov suugovaratelj.

17 Nadalje, Češka Republika ističe da zakonodavni postupak koji je doveo do donošenja Direktive 2004/18, pokrenut Komisijinim podnošenjem Prijedloga direktive Europskog parlamenta i Vijeća o usklađivanju postupaka za sklapanje ugovora o javnoj nabavi robe, usluga i radova od 11. srpnja 2000. (COM(2000) 275 *final*), dokazuje da je zakonodavac Unije prilikom definiranja spornog isključenja uveo pojam programa „za emitiranje”. Tako je naglasak stavljen na predmet ugovora i njegovu uporabu, a ne na osobu koja izvršava funkciju javnog naručitelja u okviru navedenog postupka javne nabave.

18 Naposljetku, Češka Republika tvrdi da je Komisija Prijedlogom direktive Europskog parlamenta i Vijeća o javnoj nabavi od 20. prosinca 2011. (COM(2011) 896 *final*), koja je dovela do donošenja Direktive 2014/24, predložila ograničavanje spornog isključenja na javne naručitelje koji su radiotelevizijski subjekti. Prema mišljenju te države članice, Komisija ponovno nije uspjela u tom pogledu jer članak 10. točka (b) Direktive 2014/24, kako ga je donio zakonodavac Unije, predviđa isključenje koje je šire od onog koje je predložila Komisija i to isključenje nije povezano s osobom koja obavlja funkciju javnog naručitelja. Usto, Češka Republika ističe da je tumačenje članka 10. točke (b) Direktive 2014/24 koje je Opći sud primijenio u točki 73. pobijane presude pogrešno.

19 Češka Republika iz toga zaključuje da isključenje koje je predmet članka 16. točke (b) Direktive 2004/18, koje je na snazi gotovo 30 godina, nikada nije ograničeno samo na ugovore o javnoj nabavi koje su sklopili radiotelevizijski subjekti u svojstvu javnih naručitelja. Prema mišljenju te države članice, tumačenje tog članka 16. točke (b) koje je Opći sud prihvatio u pobijanoj presudi stoga je suprotno onomu što proizlazi iz zakonodavnog postupka koji je doveo do donošenja te direktive i drugih zakonodavnih postupaka u tom području kao i namjeri zakonodavca Unije izraženoj u okviru navedenih postupaka.

20 Nizom argumenata koji se odnose na doslovno tumačenje članka 16. točke (b) Direktive 2004/18, Češka Republika ističe da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava time što je odbio priznati da područje primjene te odredbe nije ograničeno na ugovore o javnoj nabavi koje sklapaju radiotelevizijski subjekti koji djeluju kao javni naručitelji.

21 S jedne strane, podsjećajući da je u točki 41. pobijane presude prihvaćeno da se izraz „od strane radiotelevizijskih subjekata" može odnositi i na javnog naručitelja i na predmet ugovora i distribuciju, ta država članica prigovara Općem sudu da je u točkama 55. i 56. te presude smatrao da postoji veza između pojmova „radiotelevizijski subjekti" i pojma „programski materijali namijenjeni radiotelevizijskom emitiranju", samo u njemačkoj jezičnoj verziji, dok su druge jezične verzije ujednačene, te da jedna jezična verzija ne može biti temelj za tumačenje dotične odredbe. Međutim, prema mišljenju navedene države članice, druge verzije, odnosno verzije na češkom, grčkom, engleskom, francuskom, hrvatskom, litavskom, mađarskom, nizozemskom, poljskom, rumunjskom i slovačkom jeziku, također potvrđuju postojanje te veze.

22 S druge strane, čak i pod pretpostavkom da je u članku 16. točki (b) Direktive 2004/18 izraz „od strane radiotelevizijskih subjekata" stvarno bio povezan s izrazom „stjecanje, razvoj, produkcija ili koprodukcija programskog materijala", sporno isključenje ipak nije ograničeno na ugovore o javnoj nabavi koje su sklopili radiotelevizijski subjekti u svojstvu javnih naručitelja. Naime, u toj se odredbi izričito ne navodi da radiotelevizijski subjekt mora biti javni naručitelj predmetnog ugovora o javnoj nabavi. Međutim, ako radiotelevizijski subjekt razvija, producira ili koproducira programske materijale i stoga pruža uslugu, on ne može, prema mišljenju Češke Republike, biti javni naručitelj javne nabave. Slijedom toga, ona tvrdi da je Opći sud u točki 64. pobijane presude pogrešno odbio njegovu argumentaciju na koju se upućuje u toj točki.

23 Nizom argumenata koji se odnose na teleološko tumačenje članka 16. točke (b) Direktive 2004/18, Češka Republika kao prvo ističe da je u točki 57. pobijane presude Opći sud pogrešno smatrao da se njezina argumentacija, prema kojoj se sporno isključenje odnosi samo na javnu nabavu usluga koje se odnose na programske materijale namijenjene radiotelevizijskom emitiranju neovisno o tome tko je javni naručitelj, ne može potkrijepiti uvodnom izjavom 25. Direktive 2004/18. Ta država članica naglašava da se tom uvodnom izjavom područje primjene spornog ograničenja ne ograničuje u odnosu na javnog naručitelja, već u pogledu predmeta javne nabave, i smatra da se ta tvrdnja nameće zbog činjenice da se radiotelevizijski subjekti ne navode u toj uvodnoj izjavi.

24 Kao drugo, prema mišljenju Češke Republike, Opći je sud u točki 49. pobijane presude pogrešno zaključio da umetanje izraza „namijenjenog radiotelevizijskom emitiranju" iz članka 16. točke (b) Direktive 2004/18 odgovara namjeri zakonodavca Unije da se „izričito odnosi na ugovore o javnoj nabavi usluga koje sklapaju radiotelevizijski subjekti u vezi s programima namijenjenima emitiranju u bilo kojoj elektroničkoj komunikacijskoj mreži, uključujući internet". Ističe da, čak i bez dodavanja izraza „namijenjenog radiotelevizijskom emitiranju", ta odredba ne ostavlja nikakve sumnje u pogledu činjenice da se programi mogu emitirati posredstvom bilo koje elektroničke mreže i smatra da je Opći sud pogrešno presudio da je taj zaključak u skladu s duhom posljednje rečenice uvodne izjave 25. Direktive 2004/18, u skladu s kojom bi „emitiranje trebalo biti definirano kao prijenos i distribucija korištenjem bilo kojeg oblika elektroničke mreže."

25 Kao treće, Češka Republika smatra da je Opći sud pogrešno zaključio o cilju spornog isključenja iz presude od 13. prosinca 2007., Bayerischer Rundfunk i dr. (C-337/06, EU:C:2007:786). Naime, s jedne strane, predmet u kojem je donesena ta presuda, kao što to proizlazi iz njezinih točaka 2., 23. i 29., odnosi se na pitanje jesu li njemački javni radiotelevizijski subjekti, s obzirom

na svoj način financiranja, javni naručitelji u smislu Direktive 2004/18 i obuhvaća li isključenje u pogledu programskih materijala također usluge čišćenja. Ta država članica ističe da razmatranja iz točke 62. navedene presude, prema kojima se sporno izuzeće odnosi na ugovore o javnoj nabavi čiji su predmet usluge koje su se odnosile na posebnu funkciju radiotelevizijskih subjekata, logično proizlaze iz činjenice da je Sud razlikovao radove čišćenja od proizvodnje programskog materijala i da je Sud uputio na svojstvo javnosti bez namjere stvaranja novog uvjeta za primjenu tog isključenja.

26 S druge strane, Češka Republika tvrdi da objašnjenja koja je Opći sud iznio u točkama 38. i 39. pobijane presude, prema kojima se sporno isključenje temelji na tome da radiotelevizijski subjekti imaju zadaću pružati javnu uslugu, a javni naručitelji koji ne obavljaju takvu zadaću javne usluge nisu obuhvaćeni tim isključenjem, nisu potkrijepljena presudom od 13. prosinca 2007., Bayerischer Rundfunk i dr. (C-337/06, EU:C:2007:786), čak i ako je potrebno osloniti se na zaključke iz te presude. Naime, iz toga ne proizlazi da bi zadaća javne usluge radiotelevizijskih subjekata, koja opravdava sporno isključenje, trebala biti zaštićena samo ako je radiotelevizijski subjekt javni naručitelj. Sporno isključenje stoga se primjenjuje i na transakciju radiotelevizijskog subjekta koji djeluje kao pružatelj programskog materijala a da nije javni naručitelj u toj transakciji.

27 Nizom argumenata koji se odnose na sustavno tumačenje članka 16. točke (b) Direktive 2004/18, Češka Republika ističe da je pogrešno tumačenje te odredbe koje je prihvatio Opći sud potkrijepljeno činjenicom da navedena odredba sadržava i drugo isključenje za ugovore koji se odnose na termine emitiranja. Međutim, što se tiče tih ugovora, nema nikakve sumnje da radiotelevizijski subjekt ne mora imati status javnog naručitelja, nego status pružatelja karakteristične usluge, odnosno vlastite termine emitiranja. Ta država članica naglašava da tu činjenicu Opći sud ne osporava i u tom pogledu upućuje na točku 61. pobijane presude.

28 Prema Komisijinu mišljenju, argumentaciju koju je Češka Republika iznijela u svojoj žalbi valja u cijelosti odbiti i odbiti žalbu.

### *Ocjena Suda*

29 Nizom argumenata koji se odnose na doslovno tumačenje članka 16. točke (b) Direktive 2004/18, koje valja ispitati na prvom mjestu, Češka Republika ističe da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava time što je odbio priznati da se tekstom te odredbe sporno isključenje ne ograničava na ugovore o javnoj nabavi koje sklapaju radiotelevizijski subjekti koji djeluju u svojstvu javnih naručitelja.

30 Što se tiče, s jedne strane, argumenata navedenih u točki 21. ove presude, valja istaknuti da, čak i pod pretpostavkom da određene jezične verzije članka 16. točke (b) Direktive 2004/18, koje navodi Češka Republika, mogu potkrijepiti doslovno tumačenje te odredbe koje ona predlaže, ipak ostaje činjenica da ta država članica ne uspijeva dokazati da ne postoje razlike između jezičnih verzija navedene odredbe niti pobiti tvrdnju iz točke 41. pobijane presude prema kojoj se izraz „od strane radiotelevizijskih subjekata” može odnositi na „stjecanje, razvoj, produkciju ili koprodukciju programskog materijala”, ali i na „radiotelevizijsko emitiranje”.

31 Isto tako, zakonodavac je uključivanjem izraza „namijenjenog radiotelevizijskom emitiranju” u tekst članka 16. točke (b) Direktive 2004/18, koji je izvor gramatičke dvosmislenosti, očito doveo do različitih jezičnih verzija te odredbe. Nijedan argument koji je Češka Republika istaknula u

tom pogledu ne pobija činjenicu da upotreba tog izraza nije učinila gramatički nedvosmislenima većinu jezičnih verzija članka 16. točke (b) Direktive 2004/18, kao što je to istaknuo Opći sud u točkama 41. i 52. do 54. pobijane presude.

32 Štoviše, kao što je to u biti istaknuo nezavisni odvjetnik u točkama 77. do 79. mišljenja, navedeni izraz ne nalazi se u bugarskim i slovenskim jezičnim verzijama te odredbe i taj nedostatak naglašava razlike koje postoje među verzijama navedene odredbe.

33 Stoga je Opći sud u točki 55. pobijane presude pravilno podsjetio da se odredbe prava Unije moraju tumačiti i primjenjivati ujednačeno, uzimajući u obzir verzije sastavljene na svim jezicima Europske unije (presuda od 6. lipnja 2018., Tarragó da Silveira, C-250/17, EU:C:2018:398, t. 20. i navedena sudska praksa), i da, u slučaju neslaganja između različitih jezičnih verzija odredbu prava Unije treba tumačiti u odnosu na opću strukturu i krajnji cilj propisa kojih je ona dio (vidjeti u tom smislu presudu od 7. srpnja 2016., Ambisig, C-46/15, EU:C:2016:530, t. 48. i navedenu sudsku praksu).

34 U tim se okolnostima Općem sudu ne može prigovoriti da je u točki 41. pobijane presude presudio da je bilo potrebno uzeti u obzir ciljeve propisa kojeg je ta odredba dio kao i njezin kontekst u svrhu tumačenja navedene odredbe, niti da je u točki 56. pobijane presude došao do zaključka prema kojem, s obzirom na dvosmislenost različitih jezičnih verzija predmetne odredbe, argumente Češke Republike koji se temelje na tekstu te odredbe treba odbiti kao neosnovane.

35 S druge strane, zbog istih razloga valja primijetiti da argumentacija Češke Republike spomenuta u točki 22. ove presude, u dijelu u kojem se temelji na jednom od mogućih tumačenja teksta članka 16. točke (b) Direktive 2004/18, ne može sama po sebi dovesti u pitanje utvrđenja Općeg suda iz točke 64. pobijane presude, zbog kojih je on odbacio tumačenje te odredbe koje je predložila ta država članica.

36 U svakom slučaju, mogućnost da radiotelevizijski subjekti preuzimaju ulogu pružatelja uopće ne utječe na pitanje primjenjuje li se sporno isključenje, što se tiče javnih naručitelja, samo na radiotelevizijske subjekte.

37 Kao drugo, valja ispitati niz argumenata Češke Republike koji se odnose na nastanak članka 16. točke (b) Direktive 2004/18.

38 Što se tiče argumenta spomenutog u točki 16. ove presude, Češka Republika ne osporava da se, u pogledu isključenja koje se odnosi na stjecanje programskog materijala od strane radiotelevizijskih subjekata, prvotnim prijedlogom Komisije, koji je doveo do Direktive 92/50, predviđalo da se to isključenje ograniči samo na javnu nabavu čiji je javni naručitelj radiotelevizijski subjekt.

39 Međutim, kao što to Komisija s pravom ističe, izmjenama do kojih je došlo tijekom tog zakonodavnog postupka kako bi se izmijenio prvotni prijedlog Komisije, na koje se poziva ta država članica, pojasnile su se i nadopunile vrste usluga koje su obuhvaćene spornim isključenjem. Međutim, iz takve izmjene materijalnog područja primjene tog isključenja ne može se zaključiti da su se tim izmjenama proširio opseg subjekata koji se mogu njime koristiti.

40 Što se tiče argumenta navedenog u točki 17. ove presude, koji se odnosi na zakonodavni postupak okončan donošenjem Direktive 2004/18, valja istaknuti da izmjene definicije spornog isključenja nisu izvršene kako bi se naglasak stavilo na kriterij koji se odnosi na predmet javne nabave, na štetu onoga koji se temelji na identitetu javnog naručitelja. Naime, zakonodavac Unije uveo je

izraz „namijenjenog radiotelevizijskom emitiranju” u tekst tog isključenja zbog potrebe prilagođavanja tehnološkom napretku, odnosno širenju emitiranja na internetu, o čemu svjedoči, među ostalim, zadnja rečenica uvodne izjave 25. Direktive 2004/18.

41 U tom pogledu valja podsjetiti na to da se u članku 16. točki (b) Direktive 2004/18 upućuje na umetanje izraza „namijenjenog radiotelevizijskom emitiranju” u preporuku koju je Europski parlament dao za drugo čitanje o zajedničkom stajalištu Vijeća radi donošenja Direktive Europskog parlamenta i Vijeća o usklađivanju postupaka za sklapanje ugovora o javnoj nabavi robe, usluga i radova od 19. lipnja 2003. (A5 – 0242/2003 *final*). U tom se dokumentu na stranicama 24. i 25. u pogledu izmjene 25. iznosi sljedeće „opravdanje” tog umetanja: „stjecanje, razvoj, produkcija ili koprodukcija programskog materijala od strane radiotelevizijskih subjekata i ugovori za termine radiotelevizijskog emitiranja već su isključeni iz područja primjene direktive zbog razloga vezanih za stvaranje i uređivanje. Cilj je ove izmjene pojasniti da će se ta iznimka primjenjivati i na aktivnosti radiotelevizijskih subjekata u području interneta, i to zbog istih razloga”.

42 Isto tako, na to se umetanje upućuje u mišljenju Komisije o izmjenama Europskog parlamenta zajedničkog stajališta Vijeća od 14. kolovoza 2003. (COM(2003) 503 *final*). U tom se dokumentu, na njegovoj stranici 4., u pogledu izmjene 25. navodi da „prema njezinu opravdanju, izmjenom se mijenja članak 16. točke (b) kako bi se pojasnilo da iznimka mora biti primjenjiva i na radiotelevizijske subjekte na području interneta”.

43 Slijedom toga, Opći je sud u točki 49. pobijane presude pravilno smatrao da dodavanje izraza „namijenjenog radiotelevizijskom emitiranju” u članku 16. točki (b) Direktive 2004/18 ne odražava namjeru proširenja dosega spornog isključenja na ugovore koje sklapa svaki javni naručitelj u vezi s programima namijenjenima emitiranju od strane radiotelevizijskih subjekata.

44 Kao treće, što se tiče niza argumenata koji se odnose na teleološko tumačenje članka 16. točke (b) Direktive 2004/18, valja istaknuti to da, zbog razloga navedenih u točkama 40. do 43. ove presude, argumentaciju Češke Republike navedenu u njezinoj točki 24. treba odbiti.

45 Ne mogu se prihvatiti ni argumenti na koje se poziva ta država članica, navedeni u točkama 23., 25. i 26. ove presude.

46 Naime, valja utvrditi da je Opći sud u točki 31. pobijane presude istaknuo da članak 16. točka (b) Direktive 2004/18 isključuje primjenu pravila o javnoj nabavi za određene audiovizualne usluge u području radiotelevizijskog emitiranja kako bi se, u skladu s uvodnom izjavom 25. te direktive, uzela u obzir razmatranja od kulturne i socijalne važnosti, koja takvu primjenu čine neprikladnom. Iako je točno, kao što to ističe Češka Republika, da se u toj uvodnoj izjavi 25. ne navode radiotelevizijski subjekti, ta okolnost ipak ne može opovrgnuti niti potvrditi tumačenje Općeg suda.

47 Osim toga, iako se okolnosti ovog predmeta razlikuju od onih u kojima je donesena presuda od 13. prosinca 2007., Bayerischer Rundfunk i dr. (C-337/06, EU:C:2007:786), Opći je sud u točkama 35. do 38. pobijane presude pravilno podsjetio na to da iz te presude, osobito iz njezinih točaka 62. i 64., proizlazi da je Sud pojasnio da, osobito s obzirom na tu uvodnu izjavu 25., isključenje primjene direktive što se tiče javne nabave usluga obuhvaća samo javnu nabavu čiji su predmet usluge koje se odnose na funkciju svojstvenu radiotelevizijskim subjektima. Nasuprot

tomu, na ugovore o javnoj nabavi usluga nevezanih za aktivnosti koje su obuhvaćene ispunjavanjem zadaće javne usluge javnih radiotelevizijskih subjekata u potpunosti se primjenjuju pravila prava Unije.

48 Valja primijetiti da, s obzirom na to da predviđa odstupanje, članak 16. točku (b) Direktive 2004/18 treba usko tumačiti (vidjeti u tom smislu presudu od 6. prosinca 2017., Compania Na Justiției ională de Administrare a Infrastructurii Rutiere, C-408/16, EU:C:2017:940, t. 45. i navedenu sudsku praksu). Sporno isključenje stoga treba tumačiti na način da se odnosi isključivo na ugovore koje sklapaju radiotelevizijski subjekti, u svojstvu javnih naručitelja, kako bi ispunili svoju zadaću javne usluge.

49 Iz toga slijedi da je Opći sud u točki 39. pobijane presude utvrdio, a da pritom nije počinio pogrešku koja se tiče prava, da se sporno isključenje odnosi samo na javne naručitelje koji su radiotelevizijski subjekti i u točki 57. te presude odbio suprotni argument koji je istaknula Češka Republika.

50 Kao četvrto i posljednje, kada je riječ o nizu argumenata na koje se poziva Češka Republika i koji su navedeni u točki 27. ove presude, kojima osporava sustavno tumačenje članka 16. točke (b) Direktive 2004/18 koje je dao Opći sud, valja utvrditi da se ono ne može prihvatiti.

51 Naime, prije svega, u točki 59. pobijane presude Opći je sud utvrdio, a da Češka Republika to nije osporila, da se isključenja predviđena u tom članku 16. mogu utvrditi u odnosu na predmet dotičnih ugovora, identitet njihova pružatelja usluga ili po svojem cilju i uvjetima svojstvenima njihovu javnom naručitelju. Stoga je Opći sud u točki 61. pobijane presude pravilno smatrao da „ništa ne isključuje da se više ugovora na koje se odnosi isti tekst iz članka 16. [te] direktive definira drukčije, osobito u odnosu na njihov predmet, javnog naručitelja ili pružatelja usluge”. Stoga je moguće, prema sustavnom tumačenju, da za potrebe primjene članka 16. točke (b) Direktive 2004/18 ugovore čiji su predmet termini radiotelevizijskog emitiranja mogu sklapati i radiotelevizijski subjekti i drugi javni naručitelji, dok ugovore čiji su predmet programski materijali, u skladu s ciljem koji se želi postići spornim isključenjem, mogu sklopiti samo radiotelevizijski subjekti.

52 Nadalje, valja istaknuti da, kao što je to ustvrdila Komisija, Češka Republika ne napada točke 50. i 51. pobijane presude koje se odnose na drugi element koji treba uzeti u obzir u okviru sustavnog tumačenja članka 16. točke (b) Direktive 2004/18. Iz toga proizlazi da su usluge koje su predmet ugovora obuhvaćenih tom odredbom također obuhvaćene isključenjem iz napomene na dnu stranice 3. Priloga II. B toj direktivi u verziji koja je izmijenjena Uredbom Komisije (EZ) 213/2008 od 28. studenoga 2007. (SL 2008., L 74, str. 1.) (SL posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 2., str. 3.) koji se odnosi na „ugovore za stjecanje, razvoj, produkciju ili koprodukciju programskog materijala od strane subjekata koji emitiraju radijski i televizijski program i ugovora za emitiranje programa”. Zbog unutarnje dosljednosti Direktive 2004/18, treba smatrati da sporno isključenje i ono predviđeno u toj bilješci br. 3 imaju isti doseg. Međutim, formulacija navedene bilješke br. 3 potvrđuje da, iako ugovore čiji je predmet vrijeme emitiranja mogu sklopiti i radiotelevizijske organizacije i drugi javni naručitelji, što se tiče ugovora čiji su predmet programi, obuhvaćeni su samo radiotelevizijski subjekti.

53 Naposljetku, budući da nijedna od stranaka ne dovodi u pitanje utvrđenje iz zadnje rečenice točke 73. pobijane presude, prema kojem Direktiva 2014/24 nije bila vremenski primjenjiva na činjenice na koje se odnosi spor, kao što je to istaknula sama Češka Republika pred Općim sudom, valja utvrditi da se argumentima koji se temelje na odredbama te direktive i

zakonodavnom postupku koji je doveo do njezina donošenja, kao što su oni navedeni u točki 18. ove presude, ne može pobiti tumačenje članka 16. točke (b) Direktive 2004/18 kako ga je u ovom slučaju utvrdio Opći sud.

54 Budući da su svi argumenti istaknuti u prilog jedinom žalbenom razlogu odbijeni, taj žalbeni razlog valja odbiti kao neosnovan i odbiti žalbu.

## Troškovi

55 U skladu s člankom 138. stavkom 1. Poslovnika Suda, koji se na temelju njegova članka 184. stavka 1. primjenjuje na žalbeni postupak, stranka koja ne uspije u postupku dužna je, na zahtjev protivne stranke, snositi troškove.

56 Budući da je Komisija zahtijevala da Češka Republika snosi troškove i da potonja nije uspjela sa svojim jedinim žalbenim razlogom, Češkoj Republici treba naložiti da, uz vlastite, snosi i Komisijine troškove.

Slijedom navedenoga, Sud (peto vijeće) proglašava i presuđuje:

**1. Žalba se odbija.**

**2. Češka Republika uz vlastite, snosi i troškove Europske komisije.**

Potpisi